

ČINNOSŤ SÚKROMNÝCH DETEKTÍVOV NA SLOVENSKU

Zuzana Zvaková¹

ABSTRAKT

Článok je zameraný na oblasť poskytovania súkromných detektívnych služieb a výkon pátrania na Slovensku. Detektívne služby sú súkromnými bezpečnostnými službami a ich činnosť je regulovaná zákonom o súkromnej bezpečnosti. Príspevok približuje podmienky, ktoré je potrebné splniť na prevádzkovanie detektívnej služby ako aj na výkon pátrania. Článok približuje vývoj detektívnych služieb na Slovensku a praktické uplatnenie detektívov pri zaistení bezpečnosti.

Kľúčové slová:

súkromná bezpečnostná služba, detektívna služba, pátranie

ABSTRACT

The article is focused on the area of private security services - private detectives their business and performance. Detective services are private security services and their activity is regulated by private security law. The paper describes the conditions for doing detective services as well as the act intelligence. The article draws on the development of detective services in Slovakia as well as the practical application of detectives to ensure security

Key words:

private security service, detective services, intelligence

1 ÚVOD

Podstatou práce súkromného detektíva je legálne získanie a spracovanie informácií tak, aby uspokojil požiadavku klienta. Súkromní detektívi nemajú oprávnenie používať metódy a prostriedky operatívno-pátracej činnosti, tak ako ich definuje platné právo. Podľa Trestného poriadku [1] sú prostriedkami operatívno-pátracej činnosti sledovanie osôb a vecí, predstieraný prevod, kontrolovaná dodávka, agent a zámena obsahu zásielok. Podľa zákona o Policajnom zbore [2] sú

¹ Zuzana Zvaková, Ing., PhD., Žilinská univerzita v Žiline, Univerzitná 8215/1, 01026 Žilina, +421 41 513 6659, zuzana.zvakova@fbi.uniza.sk

prostriedkami operatívno-pátracej činnosti sledovanie osôb a vecí, monitorovanie osôb a dopravných prostriedkov, kontrolovaná dodávka, kriminálne spravodajstvo, používanie krycích dokladov, nástrahová a zabezpečovacia technika a využívanie osôb konajúcich v prospech Policajného zboru, objekty a miesta používané pod legendou a predstieraný prevod vecí a cezhraničné sledovanie osôb podľa medzinárodnej zmluvy. Znamená to, že prostriedky operatívno-pátracej činnosti, ako aj spôsob ich oprávneného použitia sú právnych predpisov taxatívne stanovené.

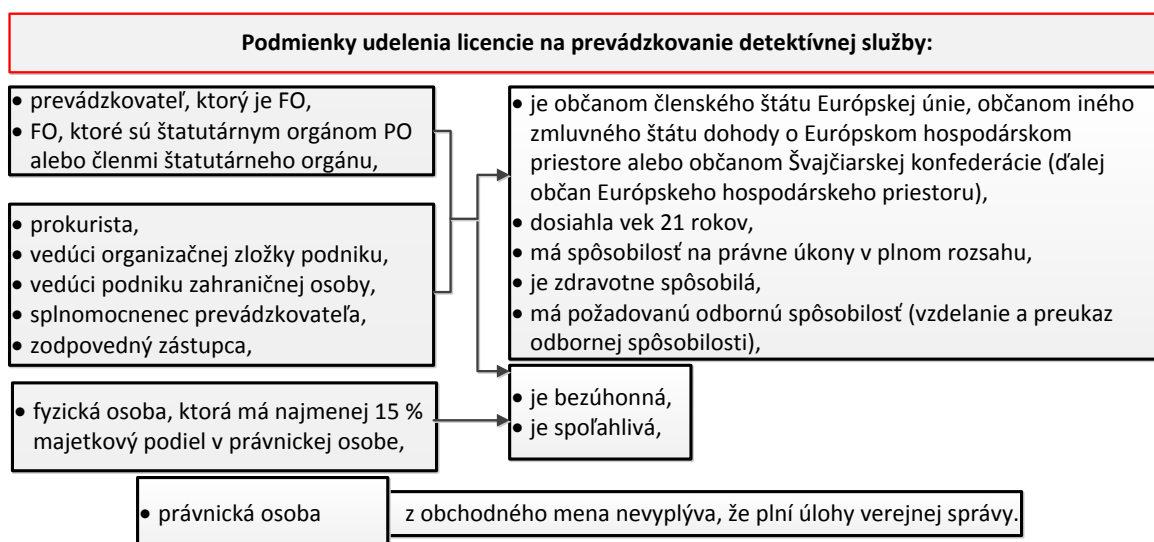
Obdobná situácia nastáva aj v prípade informačno-technických prostriedkov [3], teda elektrotechnických, rádiatechnických, fototechnických, optických, mechanických, chemických a iných technických prostriedkov a zariadení alebo ich súborov používaných utajovaným spôsobom pri vyhľadávaní, otváraní, skúmaní a vyhodnocovaní poštových zásielok a iných dopravovaných zásielok, pri odpočúvaní a zaznamenávaní v rámci telekomunikačných činností a pri vyhotovovaní a využívaní obrazových, zvukových alebo iných záznamov. Zákon o ochrane pred odpočúvaním jednoznačne ustanovuje, že orgány územnej samosprávy, súkromné bezpečnostné služby ani iná fyzická osoba alebo právnická osoba nesmie použiť informačno-technický prostriedok.

Článok popisuje prevádzkovanie detektívnej služby a výkon pátrania v právnom prostredí Slovenskej republiky a poukazu na determinanty činnosti súkromného detektíva.

2 POVOLENIE NA PREVÁDZKOVANIE DETEKTÍVNEJ SLUŽBY

Práca súkromného detektíva je na Slovensku upravená Zákonom 473/2005 o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zákon o súkromnej bezpečnosti (ďalej zákon) hovorí, že detektívnou službou je hľadanie osoby, hľadanie majetku, získavanie údajov, ktoré môžu slúžiť ako dôkazný prostriedok v konaní pred súdom alebo správnym orgánom, získavanie údajov o osobnom stave fyzickej osoby a získavanie informácií o konaní fyzickej osoby alebo právnickej osoby alebo o ich majetkových pomeroch, získavanie informácií v súvislosti s vymáhaním pohľadávky alebo získavanie údajov o protiprávnom konaní ohrozujúcim obchodné tajomstvo. Zákon taktiež stanovuje obsah pojmu pátranie. Zákon ustanovuje aj obsahovú náplň pojmu pátranie. Pátraním je priamy výkon činností, ktoré sú detektívnou službou ako aj priame riadenie a kontrola týchto činností. [4]

Detektívnu službu možno prevádzkovať na základe licencie na prevádzkovanie detektívnej služby. Licenciu udeľuje Krajské riaditeľstvo Policajného zboru. Prevádzkovateľom detektívnej služby môže byť fyzická alebo právnická osoba, ak spĺňa podmienky uvedené obrázku 1. Počty licencií uvádzame v tabuľke 1.

Obrázok 1 Podmienky prevádzkovania detektívnej služby (podľa: [4])

Ak je detektívna služba prevádzkovaná pre vlastnú potrebu, hovoríme o vlastnej ochrane. Vlastná ochrana musí byť zabezpečovaná aspoň jednou osobou v pracovnoprávnom vzťahu s prevádzkovateľom. Podmienky na prevádzkovanie vlastnej ochrany sú jednoduchšie. Krajské riaditeľstvo Policajného zboru rozhodne o udelení licencie na prevádzkovanie vlastnej ochrany fyzickej alebo právnickej osobe ak tomu nebráni záujem vnútorného poriadku a bezpečnosti a ak počet osôb zabezpečujúcich vlastnú ochranu a vybavenie vlastnej ochrany vecnými bezpečnostnými prostriedkami a inými technickými prostriedkami zodpovedá potrebám vlastnej ochrany. Osoba, ktorá má udelenú licenciu na prevádzkovanie bezpečnostnej služby, môže prevádzkovať vlastnú ochranu v rozsahu udelenej licencie. [4]

Tabuľka 1 Licencie na prevádzkovanie strážnej služby a detektívnej služby za posledných 10 rokov podľa[5]

Rok	Počet licencií na prevádzkovanie		Percentuálny podiel licencií na prevádzkovanie detektívnej služby
	Detektívna služba	Strážna služba	
2007	102	590	15%
2008	122	613	17%
2009	133	631	17%
2010	142	635	18%
2011	169	670	20%
2012	195	693	22%
2013	202	686	23%
2014	197	660	23%
2015	186	634	23%
2016	184	629	23%

2.1 PRÁVA POVINNOSTI PREVÁDZKOVATEĽA DETEKTÍVNEJ SLUŽBY

Pri prevádzkovaní detektívnej služby platí, že prevádzkovateľ nesmie uzavrieť zmluvu o poskytovaní detektívnej služby, ak pátranie smeruje proti osobe, ktorej už poskytuje strážnu službu. Ak sa až po uzavretí zmluvy zistí, že pátranie smeruje proti osobe, ktorej už poskytuje strážnu službu, nesmie v pátraní pokračovať. Rovnako nesmie prevádzkovateľ uzavrieť zmluvu o poskytovaní strážnej služby s osobou, proti ktorej smeruje pátranie na základe skôr uzavretej zmluvy o poskytovaní detektívnej služby. [4]

Prevádzkovateľ je povinný najmä [4] :

- plniť povinnosti vyplývajúce z platného práva ako aj z rozhodnutí a opatrení Ministerstva vnútra Slovenskej republiky alebo Krajského riaditeľstva Policajného zboru,
- dbať na ochranu osobnosti, ochranu osobných údajov v informačných systémoch, dobrú povesť právnických osôb a ochranu obchodného tajomstva,
- viesť samostatnú evidenciu osôb poverených výkonom činnosti,
- viesť evidenciu zásahov a iné.

Detektívnu službu nemožno vykonávať spôsobom, ktorým sa zasahuje do osobnostných alebo iných práv chránených zákonom, alebo ktorým sa úmyselne zasahuje do činnosti orgánu verejnej moci, alebo ktorým by mohlo dôjsť k zmareniu činnosti orgánu verejnej moci. Pri prevádzkovaní detektívnej služby sa nesmie pátrať po [4] :

- politickom, odborárskom alebo náboženskom presvedčení osoby alebo
- po jej príslušnosti k určitej rase, etnickej skupine alebo národnosti,
- zdravotnom stave osoby,
- jej sexuálnych stykoch a sklonochoch,
 - iba ak ide o skutočnosti, ktoré by mohli viesť k rozvodu manželstva a zmluvu o poskytovaní detektívnej služby uzavrel jeden z manželov, alebo ak ide o sexuálne styky a sklony, ktoré sú protiprávne alebo môžu viesť k protiprávnemu konaniu.

Prevádzkovateľ detektívnej služby, ako aj jeho zamestnanci, sú povinní dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť osoby aj na svoju vlastnú a nepripustiť, aby v súvislosti s ich činnosťou vznikla osobe bezdôvodná ujma, a sú povinní správať sa tak, aby zásah do jej práv a slobôd neprekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného ich činnosťou. Ďalej sú tieto osoby povinné zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedia v súvislosti s poskytovaním bezpečnostnej služby, okrem prípadov, keď ich tejto povinnosti zbaví osoba, ktorá je účastníkom zmluvy o poskytovaní bezpečnostnej služby, a ak ide o skutočnosti týkajúce sa inej osoby, aj táto osoba. Táto povinnosť trvá aj po ukončení prevádzkovania bezpečnostnej služby alebo po skončení pracovnoprávného vzťahu. [4]

Prevádzkovateľ detektívnej služby môže informácie získané v súvislosti s poskytovaním detektívnej služby oznámiť iba osobe, ktorá uzavrela zmluvu o poskytovaní detektívnej služby, alebo osobe ňou písomne splnomocnenej. Obdobne je povinný zaobchádzať aj s materiálom získaným v súvislosti s poskytovaním detektívnej služby. [4]

2.2 VÝKON PÁTRANIA

Zákon o súkromnej bezpečnosti ustanovuje podmienky, ktoré musí splniť osoba poverená výkonom pátrania. Tieto podmienky sú vek minimálne 18 rokov, spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, spoľahlivosť a bezúhonnosť podľa zákona o súkromnej bezpečnosti, zdravotná spôsobilosť, odborná spôsobilosť – držanie preukazu odbornej spôsobilosti typu S. Uvedené podmienky sú totožné s podmienkami ustanovenými pre výkon fyzickej ochrany. [4]

Na rozdiel od osôb poverených výkonom fyzickej ochrany, práva a povinnosti detektívov nie sú v zákone vymenované. Primeraným spôsobom sa na ne vzťahujú ustanovenia upravujúce činnosť prevádzkovateľa. V tabuľke 2 uvádzame počty osôb poverených fyzickou ochranou a pátraním za posledných 10 rokov.

Tabuľka 1 Výkon fyzickej ochrany a pátrania za posledných 10 rokov podľa[5]

Rok	Počet osôb vykonávajúcich činnosť		Percentuálny podiel detektívov
	Pátranie	Fyzická ochrana	
2016	425	22997	2%
2007	362	23212	2%
2008	465	23762	2%
2009	1154	23045	5%
2010	1405	23387	6%
2011	1468	22265	6%
2012	1516	22861	6%
2013	1167	23010	5%
2014	1270	23433	5%
2015	357	23008	2%

3 DRUHY SÚKROMNEJ DETEKTÍVNEJ ČINNOSTI

Praktickú činnosť súkromných detektívov možno rozdeliť v súlade s Národnou sústavou povolení na 5 hlavných skupín. Sú to:

- **Hotelový detektív a detektív obchodu** – zabezpečuje ochranu v hoteloch, herniach, reštauračných zariadeniach a pod., a to predovšetkým vykonávaním dohľadu v stráženom priestore. Spravidla dohliada na zákaz vstupu, vykonáva dozor na parkoviskách, typuje podozrivé osoby, chráni pred vreckovými krádežami, kontroluje personál a pod.

- **Detektív špecialista alebo súkromný vyšetrovateľ**, v praxi sa uplatňujú oba termíny, avšak je nutné podotknúť, že súkromný detektív nemá procesné právomoci a nie je vyšetrovateľom. K uplatneniu získaných informácií a dôkazov dochádza formou výpovede svedka, predkladaním dokumentov (dôkazov). Súkromný detektív vystupuje ako svedok, odborník a pod. Často spolupracuje s advokátmi, notármi a súdnymi znalcami a jeho služby sú využívané v občianskoprávných sporoch. Predpokladom činnosti je vysoký stupeň právnych znalostí.
- **Riadiaci pracovník (manažér)** v oblasti strážnych a detektívnych služieb a vlastnej ochrany je predovšetkým riadiacim pracovníkom s potrebou detailného poznania náplne činnosti fyzickej ochrany a pátrania. Detektív vykonáva dohľad nad náročnými a zložitými prípadmi výkonu pátrania a usmerňuje výkon činností v oblasti súkromnej bezpečnosti. Schvaľuje zaradenie osôb do detektívnych tímov a riadi spoluprácu s tretími stranami. Má na starosti schvaľovanie obsahu priebežných a záverečných správ, riadenie a zodpovednosť za personálny manažment a logistiku.
- **Detektívny koncipient** vykonáva základné preverovacie úkony, má na starosti menej náročné prípady, podieľa sa na získavaní, dokumentovaní a spracovávaní informácií a vedie základnú dokumentáciu.
- **Vedúci detektív** riadi a vykonáva náročné úkony pátrania, plánuje a organizuje odbornú prípravu detektívov, schvaľuje dokumentáciu pre konanie pred súdom a správnym orgánom. Často sa podieľa v prípadoch získavania informácií pre potreby vymáhania pohľadávok a vykonáva konkurenčné spravodajstvo.

V praxi sa tiež stretávame s pojmami súkromný detektívny osobný ochranca, ktorý zastáva špecifické miesto v pri výkone ochrany osôb a informačnom zabezpečení tejto činnosti a detektív poisťovne, ktorý vyšetruje poisťné udalosti a vznik poisťných zmlúv za účelom odhaľovania a predchádzania poisťným podvodom.

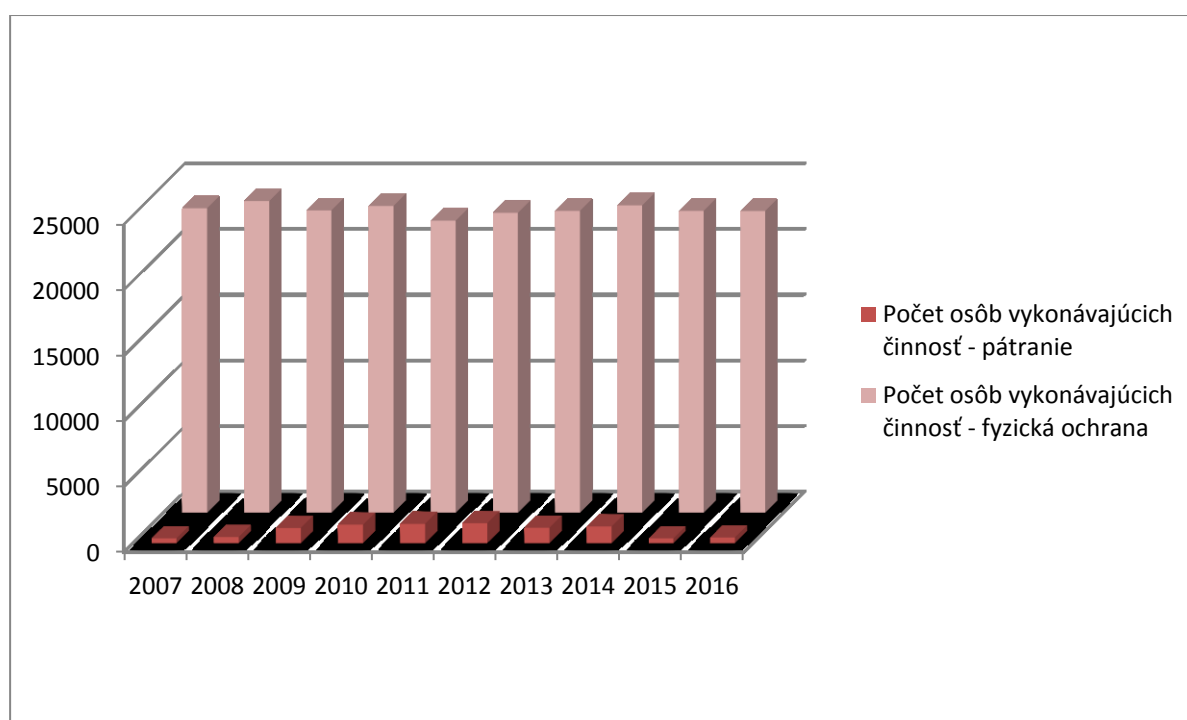
Z pohľadu praktického uplatnenia detektívov v privátnej sfére je dôležité zvládnuť oblasť získavania informácií v súlade s platnými právnymi predpismi. Pri zbere informácií detektívi v súlade s platným právom uplatňujú nasledujúce metódy [6]:

- HUMINT - Human Intelligence – najstaršia metóda získavania a zhromažďovania informácií, ktoré pochádzajú priamo od ľudí.
- IMINT - Imagery Intelligence - analýza snímok (satelitných snímok, fotografií, výkresov, schém a pod.). Využíva sa na detekciu, klasifikáciu a identifikáciu objektov alebo ľudí.
- OSINT - Open-source Intelligence – vyhľadávanie, zber, spracovanie, analýza údajov z verejne dostupných zdrojov. Využiteľné sú médiá, literatúra web stránky – osobné, firemné, sociálne siete, diskusné fóra, chat, wiki, blogsféra, audiovizuálny obsah, katalógy, databázy, registre, voľne dostupné súbory na stiahnutie a pod.
- MASINT - Measurement and Signature Intelligence – informácie sú získané kvalitatívnou a kvantitatívnou analýzou dát získaných meraním.
- CO – Counter Intelligence – ochrana pred spravodajskou činnosťou.

- TECHINT - Technical Intelligence – Vo vojenskom kontexte je zameraná na zbrane a technické zariadenia v ozbrojených silách cudzích štátov. V súkromnej bezpečnosti sa v modifikovanej podobe môže využívať v konkurenčnom spravodajstve.
- SIGINT - Signals Intelligence – práca s informáciami získanými radarom, dátovou komunikáciou, odpočúvaním a pod.

4 ZÁVER

Detektívne služby tvoria len zlomok činností vykonávaných v oblasti súkromnej bezpečnosti na Slovensku. Za posledných 10 rokov tvorili licencie na prevádzkovanie detektívnej služby 15 % až 23 % licencií potrebných na prevádzkovanie strážnej služby a detektívnej služby. Osoby vykonávajúce pátranie tvoria len 2 % (obrázok 2) z množstva ľudí poverených fyzickou ochranou a pátraním. Možno práve malé zastúpenie detektívov, ako aj zlučovanie pátrania z inými úlohami, napr. v rámci personálnej práce, má za následok prehliadanie práce súkromných detektívov.

Obrázok 2 Pomer osôb poverených pátraním a poverených fyzickou ochranou za posledných 10 rokov (podľa: [5])

V článku je priblížená náplň činnosti detektíva a podmienky za akých je možné na Slovensku prevádzkovať a vykonávať súkromnú detektívnu činnosť. Tieto podmienky sú stanovené Zákonom o súkromnej bezpečnosti. Činnosť súkromných detektívov však nesmie byť v rozpore so žiadnym právnym predpisom platným na území Slovenskej republiky. Právnych predpisov, ktoré sa dotýkajú náplne činnosti detektíva je veľmi veľké množstvo, ako prvý zákon je nutné uviesť Ústavu Slovenskej republiky ďalej Trestný zákon, Trestný poriadok, Zákon o priestupkoch, Zákon o obrane Slovenskej republiky, Zákon o ochrane osobných údajov a ďalšie.

Samozrejme nemožno opomenúť ani právne predpisy vzťahujúce sa na podnikateľskú činnosť prevádzkovateľa služby v oblasti súkromnej bezpečnosti. Práca detektíva je teda komplikovanou činnosťou a pri prevádzkovaní služby, riadení činnosti detektíva alebo pri priamom výkone činnosti je nutná dôkladná orientácia v právnom prostredí. Z variability náplne činnosti detektíva ako z dôvodu prístupu k citlivým informáciám je dôležité, aby pátraním, najmä na vyššej úrovni, boli poverené osoby, ktoré spĺňajú vyšší štandard odbornej spôsobilosti, než je v súčasnosti vyžadovaný Zákonom o súkromnej bezpečnosti.

LITERATÚRA

- [1] Zákon 301/2005 Z. z. Trestný poriadok
- [2] Zákon 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore
- [3] Zákon 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním)
- [4] Zákon 473/2005 Z. z. o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o súkromnej bezpečnosti)
- [5] Správa o činnosti súkromných bezpečnostných služieb 2007 až 2016, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Úrad súkromných bezpečnostných služieb P PZ.
- [6] Intelligence Threat Handbook. Interagency Operations Security Support Staff (U.S.). Interagency OPSEC. 2000